

Verdens dyreste tiur

Eidsvoll Almenning har åtte aktive tiurleiker på sitt rundt 53.000 daa store areal. Om det – slik den offisielle veiledningen anbefaler – praktiseres hogstrestriksjoner i en kilometer rundt hver leik er praktisk talt halvparten av almenningens areal berørt. – Restriksjoner basert på foreldet kunnskap halverer almenningens inntekter, sier bestyrer Olaf Tufte.

T.v. Skogbrukets hensyn til storfuglen har hittil vært konsentrert om leikområdene.
– Er det fordi det er menn som har styrt forskningen? spør en undrende Olaf Tufte. (Foto: Vidar Ruud)

AV JOHS. BJØRNDAL

I 1994 ble det foretatt miljøregistreringer i hele almenningen og alle tiurleikene ble registrert. At åtte av 13 registrerte leiker i Eidsvoll befinner seg på den femtedelen av kommunens skogareal som er almenningens tyder på at registreringen ikke har vært like grundig over alt.

Søylehaller

Almenningen har helt siden krigen drevet bestandsskogbruk «etter boka» og mye av den gjenværende gammelskogen er søylehaller av gran på middels til høy bonitet. Skogbehandlingen som anbefales rundt tiurleiker, med oppdeling av gammelskogbestand i «bløtkakestykker», plukkhogster og sjiktede hogster er dermed svært lite egnet. – Skogen er skjøttet med tanke på å få fram store, virkesrike bestand som skal sluttavvirkes med flatehogst, konstaterer Tufte.

Levende Skog-avvik

Selve Levende Skog-standarden inneholder ikke spesifikke «tiurleik-krav», men Mjøsen Skog har som de fleste andre lagt seg på en linje der tiurleikene og området rundt betraktes som «Biologisk viktige områder», som altså må hensyntas. Her hører det med i historien at Eidsvoll Almenning to ganger har fått registret avvik på grunn av avvirkning for nær leiker.

I 2005 skyldtes det et rent arbeidsuhell, i 2006 var årsaken at leiksentrum hadde flyttet seg rundt en kilometer i forhold til tidligere registreringer som var avtegnet på driftsplankartet med MiS-registreringer fra 2004.

Dette bestandet skulle i følge planen spares fordi det ligger 600 meter fra et leiksentrum. Etter en ny vurdering kan det kanskje bli tillatt hogd, men i mellomtida har tømmerverdien på mye av virket falt fra 600 til 150 kroner pr m³.

– Men da fikk vi beskjed om at det var skog-eierens ansvar å holde styr på tiurleikene, forteller Tufte.

Leikene flytter seg

For fortsatt å kunne levere tømmer gjennom Mjøsen ble Eidsvoll Almenning etter dette pålagt å utarbeide en forvaltningsplan for tiurleikene. Denne ble utarbeidet i samarbeid med Mjøsen og fokuserer sterkt på tiurens krav til leik- og dagområder.

– Men vi vet jo nå at tiuren etablerer nye leiker dersom noe skjer på den gamle. Ja, trolig kan leikene flytte seg ganske langt selv om det ikke foretas inngrep. Det er vel skogbehandlingen i oppvekstområdene for kyllinger som betyr mest, men dette er det lite fokusert på. Ville leikfokuset vært så sterkt dersom det hadde vært damer som hadde bestemt storfuglforskningen? spør Tufte spøkefullt.

Kjempetap

Tufte understreker at han er opptatt av å ha en livskraftig storfuglbestand i almenningen. Men å måtte båndlegge halvparten av gammelskogen på grunn av restriksjoner og tiltak uten effekt synes han lite om. Kraftige barkbilleangrep i bestandene som i følge forvaltningsplanen skal overholdes har ikke gjort saken bedre. – Jeg har med visse forutsetninger satt opp et regnestykke som viser at disse restriksjonene samlet reduserer almenningens nettoinntekt på tømmeret fra 131 til 66 kroner pr m³, altså mer enn en halvering. Det er da forutsatt at halvparten av hogstkvantumet, ca 4.000 m³, får restriksjoner, i form av lukkede hogster eller overholdelse utover hogstmodenhet. Slike forutsetninger kan alltid diskuteres, men det er hevet over tvil at de restriksjonene vi nå har koster almen-

ningen hundretusener årlig. Dette vil drastisk kunne redusere de ytelsene som de bruksberettigede har krav på. Opp gjennom tidene har mange, blant dem Harald Hårfagre, naboer og kreditorer, vist stor interesse for allmenningas verdier og prøvd å få del i disse, men de bruksberettiges rettigheter har alltid vært sterkest. Vil nå tiuren kanskje klare det som ingen andre har klart, undrer Tufte.

Ny vurdering

Han påpeker at etter at en innså de uakseptable store konsekvensene av «tiurleikplanen» har almenningen fått hjelp av Mjøsen til å se på planen på nytt. Spesielt har Erlend Rolstad gitt god hjelp til å finne løsninger. Flere av bestandene som ikke kunne snauhogges vurderes nå på nytt, og alle forhold og konsekvenser ses i sammenheng. Forhåpentlig kan en del av disse bestandene avvirket med flatehogst. Selv om det økonomiske tapet uansett blir stort vil vi kunne få redusert det en del.

Frivillig vern?

Men på grunn av tiuren og det biologiske mangfoldet er skogskjøtselen fortsatt komplisert. – Erlend Rolstad trakk fram at frivillig vern kunne være aktuelt for det mest berørte området, og vi har derfor foreslått dette. Fylkesmannen ga i utgangspunktet positive signaler og denne prosessen pågår nå. Som skogbruker av den gamle skolen synes jeg egentlig det er for galt at disse ressursene skal gå til spille. Men hvis vi likevel ikke får lov til å ta vare på verdiene i området kan det være fornuftig å legge til rette for et større biologisk mangfold ved at vernemyndighetene overtar ansvaret. Men forutsetningen er at vi får en erstatning som gjør det mulig å kjøpe et tilsvarende skogareal, sier Olaf Tufte.

Skogsarbeider Åge Granli og almenningsbestyrer Olaf Tufte foran en kant som ble etablert av hensyn til en nærliggende tiurleik. – Skogstrukturen her egner seg ikke til småflater, sier de.

